OIKEUSMINISTERIÖ

E 106/2020 vp

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Erityisasiantuntija Joni Korpinen

28.9.2020

ASIA: EU:n strategia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjunnan tehostamiseksi (E 106/2020 vp). E-kirjelmä

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Osana EU:n turvallisuusunionistrategiaa 24.7.2020 Euroopan komissio antoi tiedonannon EU:n strategiasta lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumisen tehostamiseksi. Suomi tukee pyrkimyksiä vahvistaa EU:n toimia lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi.

Oikeusministeriö viittaa sisäministeriön lausuntoon asiassa ja keskittyy lausunnossaan oikeusministeriön hallinnonalaa koskeviin kysymyksiin, joihin strategiassa viitataan.

Lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskeva direktiivi (2011/92/EU)

Lainsäädännöllisen viitekehyksen täytäntöönpanon ja kehittämisen osalta strategiassa viitataan mm. lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevan direktiivin (2011/92/EU, myöhemmin hyväksikäyttödirektiivi) täytäntöönpanon päätökseen saattamiseen. Komission mukaan jäsenvaltioiden pääasialliset haasteet liittyvät rikosten ehkäisytoimiin, rikoslainsäädäntöön liittyviin toimiin, ja toisaalta lapsiuhrien auttamis-, tuki- ja suojatoimenpiteisiin. Komissio on mm. aloittamassa arvioinnin siitä, onko nykyinen EU-lainsäädäntö riittävä sille asetettuihin tavoitteisiin, ja onko ilmennyt sellaisia uusia haasteita, mihin nykyinen lainsäädäntö vastaa vain osittain tai ei ollenkaan.

Yleisesti tarkasteltuna hyväksikäyttödirektiivi on kattava ja sen sisältämät määritelmät on pyritty laatimaan teknologianeutraalisti. Suomessa ei ole havaittu sen sääntelyssä aukkoja. Asiaa on kuitenkin hyvä arvioida, huomioiden mm. se, että direktiivin voimaantulosta on melkein yhdeksän vuotta, ja odotamme komission tekemää laajempaa arviota. Lasten seksuaalista hyväksikäyttöä tulee torjua laaja-alaisesti ja rikosoikeuden tulee aina olla vasta viimesijainen keino.

Hyväksikäyttödirektiivin mahdollisesta uudistamisesta riippumatta Suomessa on kansallisella tasolla havaittu lainmuutostarpeita liittyen lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Nämä havaitut muutostarpeet on tarkoitus toteuttaa osana seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta, josta

työryhmä julkaisi ehdotuksen kesällä 2020 (OM 2020:9). Ehdotuksen laaja lausuntokierros päättyy tällä viikolla. Lausunnot arvioidaan ja otetaan huomioon jatkovalmistelussa.

Rajat ylittävä pääsy sähköiseen todistusaineistoon (nk. E-evidence-ehdotukset)

Komissio antoi huhtikuussa 2018 asetusehdotuksen sähköistä todistusaineistoa rikosasioissa koskevista eurooppalaisesta esittämismääräyksestä ja säilyttämismääräyksestä (COM(2018) 225 final, ns. E-evidence-asetusehdotus), ja sitä täydentävän ehdotuksen direktiiviksi (COM(2018) 226 final). EU:n neuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen asetuksesta joulukuussa 2018 ja direktiivistä maaliskuussa 2019. Tällä hetkellä odotetaan Euroopan parlamentin kannanmuodostusta.

Oikeusministeriö viittaa ns. e-evidence-asetusehdotuksen käsittelyn yhteydessä muodostettuihin kansallisiin kantoihin. Teknologinen kehitys on muuttanut rikollisuuden muotoja ja vaikuttanut merkittävästi sen selvittämismahdollisuuksiin. On tärkeää jatkaa työtä sähköisen todistusaineiston saatavuuden tehostamiseksi erityisesti rajat ylittävissä tiedonhankintatilanteissa. Rikostorjunnan tehostamisessa on kuitenkin huolehdittava myös henkilötietojen suojan ja muiden perusoikeuksien asianmukaisesta turvaamisesta sekä valtioiden täysivaltaisuuden huomioon ottamisesta.

Ennaltaehkäisyverkosto

Komission strategiassa esitetään eurooppalaisen osaamiskeskuksen ja verkoston perustamista. Oikeusministeriön näkökulmasta molemmat aloitteet ovat kannatettavia. Tavoitteena on tukea jäsenmaita omaksumaan käyttökelpoisia, perusteellisesti evaluoituja ja tehokkaita ennalta estäviä toimia sekä helpottaa parhaiden käytänteiden jakamista. Euroopan rikoksentorjuntaverkosto (EUCPN) toimii samoilla periaatteilla muilla rikollisuuden alueilla jo tällä hetkellä. Yhteistyötä EUCPN:n ja nyt perustettavan lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ehkäisevän verkoston välillä tulee rakentaa alusta alkaen. Näin tehostettaisiin myös resurssien käyttöä.